

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

• **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Pidämme päästökauppa- ja maankäyttösektorien joustomahdollisuuksien yhteydessä huomioituja luonnon monimuotoisuustavoitteita tärkeänä. Luontokadon pysäyttämistä ja päästövähennyksiä tulee aina edistää samanaikaisesti ja poliittisen ohjauksen tulee tukea tätä kehitystä. Nähdäksemme päästökauppasektorilla tulisi huomioida nykyistä laajemmin esimerkiksi BIOS-tutkimusyksikön esiin nostamat huomiot siitä, että teollisuuden tiekartat nojaavat kumulatiivisesti isompiin biomassavirtoihin kuin mitä Suomesta on kestävästi saatavilla.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Uusien energiateknologioiden demonstraatiohankkeiden tukeminen on ehdottoman kannatettava linjaus, mutta nähdäksemme kirjaus tulisi siirtää uusiutuvan energian osiosta päästökauppaosioon, sillä ratkaisuja ei ole tarpeen rajoittaa vain uusiutuvaan energiaan. Pidämme tärkeänä, että tuki-instrumentti tukee uusien ratkaisujen skaalausta ja että tuki kohdistetaan teknologianeutraalisti polttoon perustumattomille ratkaisuille. Tuemme vahvasti energiatukien yhteydessä esitettyä näkemystä, että energiatukia kohdistettaisiin polttoon perustumattomille hankkeille.

Näemme strategiassa linjatun palvelulupauksen uusiutuvan energian hankkeiden lupien käsittelyajalle tärkeäksi toimenpiteeksi. Hallituskaudella jo päätettyjä lupaprosessien resursointi- ja kehittämispäätöksiä tulee nähdäksemme arvioida lähivuosina toimien riittävyyden ja jatkuvuuden varmistamiseksi.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

Korostamme, että vetytalouden kaupallinen kannattavuus luodaan aktiivisilla poliittisilla toimilla. Suomen tulisi valmistautumisen ja varautumisen sijaan aktiivisesti luoda vetytalouden markkinoita omilla poliittisilla toimilla.

Pidämme vedyn päästöttömien tuotantomuotojen teknologianeutraalia, tasapuolista kohtelua erittäin tärkeänä ja että Suomen hallitus edistää tätä näkemystä myös EU-tasolla. Puhtaan vedyn tarve fossiilisista irtautumiseksi on mittakaavaltaan niin merkittävä, että sen tuotantoon on saatava koko keinovalikoima käyttöön.

Toivomme, että vetyverkkoihin varautumisessa huomioidaan myös rajasiirtoyhteydet kansallisten verkkojen ohella. Suomi on pieni markkina-alue, ja asianmukaiset rajasiirtoyhteydet varmistavat että saamme kaiken hyödyn irti alati kasvavasta puhtaasta, toimitusvarmasta ja edullisesta sähköenergiasta jolla vetyä jatkossa tuotetaan.

Hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin tai hyödyntämisen edistäminen on nähdäksemme erittäin tärkeää, mutta emme näe että oikea paikka näistä linjaamiseen olisi vedyn ja sähköpolttoaineiden alla. Strategian kirjaukset aiheesta ovat sinänsä kannatettavia mutta niiden asemointi kyseisen otsikon alle antaa ymmärtää, että hiilidioksidin varastointi ja hyödyntäminen mielletään vain sähköpolttoaineiden välineenä, vaikka teknologia-avusteista hiilensidontaa tarvitaan huomattavasti laajemmassa mittakaavassa ja hiiltä tulee sitoa merkittävässä määrin myös pitkäikäisempiin tuotteisiin.

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Pidämme erityisen tärkeänä linjauksia Suomen aktiivisesta ja ennakoivasta vaikuttamisesta EU:ssa valmisteltaviin kokonaisuuksiin, kuten ekosuunnitteluun ja energiatehokkuusdirektiiviin.

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

-

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

Pidämme hyvin tärkeänä, että ydinenergiain uudistus SMR-voimalat mahdollistavaksi etenee ripeästi ja että uudistuksen valmistelu resursoidaan asianmukaisesti. Uudelle, ketterälle ydinvoimalle tulee luoda markkinat aivan kuten markkinat on luotu useille muille puhtaille ratkaisuille.

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiemarkkinoiden kehittämistä koskien

Lämpömarkkinoiden osalta toivomme linjattujen uusien energiateknologiaratkaisujen käyttöönoton tukien rajautuvan polttoon perustumattomiin teknologioihin.

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Haluamme korostaa, että innovaatiopolitiikka on myös osaamispolitiikkaa. Pidämme tärkeänä riittäviä panostuksia ilmastoratkaisujen tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin ja korostamme näiden roolia myös tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamisessa, sillä TKI-toiminta on tärkeässä roolissa myös osaamisen kehittämisessä.

Pidämme linjausta energia-alan tasa-arvotilanteen edistämiseksi erittäin tärkeänä. Vihreän siirtymän myötä on odotettavissa huomattavaa osaajatarpeen kasvua siirtymään liittyvillä aloilla, joka tarkoittaa kasvavaa tarvetta insinöörikoulutukselle. Kuitenkin tekniikan alan korkeakoulutuksen hakijamääriä on erittäin vaikea kasvattaa nykytilanteesta, ellei alalle saada houkutelua nykyistä enemmän naisia. Näemme linjauksessa onnistumisen erittäin tärkeäksi vihreän siirtymän sujuvuuden kannalta.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

Pidämme huomionarvoisena, että verotukseen liittyvät toimet painottuvat huomattavasti päästökauppasektorille. Vaikka päästöjen vähentämisen täytyy tapahtua ensisijaisesti päästökauppasektorilla, on muidenkin sektoreiden päästövähennyksiä ohjattava taloudellisesti riittävän etupainotteisesti. Tarve irtautua Venäjän fossiilienergiasta korostaa tätä tarvetta entisestään.

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

Korostamme myös ilmastonmuutokseen sopeutumisessa huomioitavan osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakkoinnin tärkeyttä, jotta tulevat osaamistarpeet osataan huomioida koulutuksessa ajoissa (tarkemmin kohdassa kansantaloudelliset vaikutukset).

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Yhdymme linjaukseen EU:n ilmasto- ja energialainsäädännön kehittämisestä kustannustehokkuuden periaattein. Esimerkiksi osaoptimointiin ohjaavat uusiutuvan energian sekä energiatehokkuuden tavoitteet eivät välttämättä edistä ison kuvan tavoitetta eli päästövähennyksiä. Pidämme myös teknologianeutraaliuden edistämistä tärkeänä EU-vaikuttamisessa.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Politiikkatoimien päästövähennysarvioihin liittyvien epävarmuuksien vuoksi päästövähennystoimia on syytä entisestään vahvistaa tulevina vuosina. Lisäiset päästövähennystoimet tulee myös kytkeä Suomen mahdollisuuksiin luoda vihreästä siirtymästä uutta, kestäväää kasvua.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

Osaamiskysymykset ovat sujuvan vihreän siirtymän kannalta elintärkeitä. Kannustamme selvittämään vähähiilisiirtymän työllisyys- ja osaamistarpevaikutuksista laajasti, sillä osaajatarpeisiin vastaaminen vasta niiden ilmetessä on liian myöhäistä. Jo hyvin pinnalliset tarkastelut, kuten

Engineers Finlandin selvitys insinööriosaamistarpeista vähähiilisiirtymässä, ennakoivat vähähiilisiirtymän tuovan mukanaan merkittäviä osaamis- ja työvoimatarpeiden muutoksia. Mikäli näihin muuttuviin tarpeisiin ei vastata ennakoinnilla ja ripeillä toimilla, on hyvin todennäköistä että osaamiskysymykset muodostavat vihreälle siirtymälle pullonkaulan. Mahdollisten osaamiseen liittyvät pullonkaulat johtavat vihreän siirtymän etenemiseen toivottua hitaammin ja heikentää Suomen edellytyksiä luoda uutta puhdasta kasvua vihreän siirtymän pohjalta.

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

Korostamme oikeudenmukaisen siirtymän tärkeyttä ilmastopolitiikassa, jossa kaikkein keskeisintä on tukea ihmisiä merkittävässä muutoksissa kuten uudelleen kouluttautumisessa elinkeinojen muuttuessa. Pidämme tärkeänä että siirtymän oikeudenmukaisuutta arvioidaan ja edistetään laajassa sidosryhmäyhteistyössä myös työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Pidämme linjausta energia-alan tasa-arvotilanteen edistämiseksi erittäin tärkeänä. Vihreän siirtymän myötä on odotettavissa huomattavaa osaajatarpeen kasvua siirtymään liittyvillä aloilla, joka tarkoittaa kasvavaa tarvetta insinöörikoulutukselle. Kuitenkin tekniikan alan korkeakoulutuksen hakijamääriä on erittäin vaikea kasvattaa nykytilanteesta, ellei alalle saada houkutelua nykyistä enemmän naisia. Näemme linjauksessa onnistumisen erittäin tärkeäksi vihreän siirtymän sujuvuuden kannalta.

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

Ilmasto- ja energiastrategia luo uskottavan kuvan riittävästä toimista, jotka vievät Suomea kohti tärkeäksi pitämäämme hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Näemme erityisen tärkeänä myös ohjelmassa esitetyn tavoitteen puhtaisiin teknologiaratkaisuihin pohjaavasta uudesta kasvusta ja viennistä. Suomesta tulee tehdä maailman paras innovaatio- ja investointiympäristö ilmastoratkaisuille, johon meillä on erinomaiset edellytykset. Puhtaan kasvun edellytyksiin lukeutuu markkinoiden luominen, korkea osaaminen, puhtaan sähkön runsas ja tasainen tarjonta sekä korkeat TKI-panostukset. Suomen tulee entisestään panostaa näiden edellytysten kehittämiseen ja toivoisimme näiden näkyvän nykyistä vahvemmin strategiassa. Esimerkiksi puhtaan sähkön tarpeen on useissa selvityksissä arvioitu moninkertaistuvan vihreässä siirtymässä, kun taas strategian skenaarioissa sähkönkulutuksen kasvu on arvioitu varsin konservatiivisesti. Esitämme huolestamme siitä, ohjaavatko strategiassa kuvatut politiikkatoimet riittävään puhtaan sähköntuotannon kasvuun, kun politiikkatoimia on peilattu hyvin konservatiivisiin kysynnän kasvun arvioihin. Tämä huoli korostuu entisestään kun meillä on kiire irtautua Venäjän fossiilienergiasta.

Suomen vetyst strategia

-

Avoin vastaus Suomen vetyst strategiaa koskien

-

Avoim vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

-

Teini Jussi-Pekka
Tekniikan Akateemiset TEK ry